

بررسی تأثیر روش جیگ ساو بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان پسر پایه دوم راهنمایی کوه سبز در سال

تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶

عباس قلتاش^x - مسلم صالحی^x - بهپور قهرمانی^x

چکیده

هدف از اجرای این پژوهش ، مطالعه تأثیر روش یادگیری مشارکتی (با تأکید بر روش جیگ ساو^x) بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان پسر دوره راهنمایی می‌باشد .

فرضیه کلی پژوهش این است که روش تدریس جیگ ساو بر رشد مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی نظیر : احترام گذاشتن به دیگران ، انجام وظیفه ، انجام کار در برابر دیگران ، دوست یابی ، سؤال کردن ، گوش دادن ، مسئولیت پذیری ، رعایت مقررات ، پذیرش جواب نه دیگران و دادن جواب نه به دیگران و شرکت در فعالیت‌های گروهی دانش آموزان پسر پایه دوم راهنمایی تأثیر دارد .

جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان پسر پایه دوم راهنمایی کوه سبز در سال 87-86 بوده است که در این سال کل دانش آموزان پسر پایه دوم راهنمایی 40 نفر بوده‌اند که در دو کلاس جداگانه مشغول به تحصیل بوده‌اند . در این پژوهش کل جامعه آماری به عنوان نمونه لحاظ گردیده است که از دو کلاس باشیوه تصادفی یکی از گروه‌ها (کلاس‌ها) به عنوان گروه گواه انتخاب شده است و کلاس دیگر به عنوان گروه آزمایش لحاظ شده است . در طرح پژوهش از روش نیمه تجربی یا شبه تجربی استفاده می‌شود . زیرا در این تحقیق امکان کنترل یا دستکاری کامل متغیر یا متغیرها وجود ندارد . در این پژوهش آزمون مقدماتی یا پیش آزمون از دو کلاس دوم راهنمایی به عمل آمد و با مشاهده یکی بودن گروه‌ها (معنی دار نشدن محاسبه نشده هر دو گروه) در گروه تجربی متغیر مستقل وارد نشده یعنی گروه تجربی

تحت تأثیر روش جیگ ساو به عنوان متغیر مستقل قرار گرفت و در نهایت بعد از مدت 6 هفته (حدود 6 جلسه 45 دقیقه ای) از هر دو گروه آزمون نهایی یا پس آزمون به عمل آمد .

در این تحقیق به علت داشتن دو گروه مستقل و گواه از آزمون تی مستقل استفاده شده است و با استفاده از نرم افزار SPSS تحلیل گردیده است . نتایج و یافته‌های پژوهش حاکی از تأیید فرضیه کلی پژوهش یعنی بررسی تفاوت بین میزان رشد مهارت‌های اجتماعی گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون است و این نشان دهنده این است که بکارگیری شیوه تدریس جیگ ساو تأثیر مثبت به روی بهبود مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان دارد .

واژگان کلیدی: یادگیری مشارکتی- روش جیگ ساو - مهارت های اجتماعی

مقدمه و بیان مساله

تحقیقات در زمینه کارهای مشارکتی و نتایج آنها بر جنبه های مختلف رشد شخصیت فرد در صد سال اخیر گستردگی و تنوع بسیار داشته است در صد سال گذشته محققان بر دستاوردهای ناشی از یادگیری مشارکتی چون رسیدن به سطح بالای استدلال، یاد داری، انتقال یادگیری، و دستاوردهای انگیزشی ، رشد اجتماعی، استدلال اخلاقی ، اتخاذ دیدگاه ، حمایت اجتماعی ، دوستی ، سلامت روان ، عزت نفس ، دوری از تفکر کلیشه ای و تعصب، احترام به تفاوت ها، درونی کردن ارزش ها ... اطمینان حاصل نموده اند .(جانسون و همکاران، ۲۰۰۰).

یادگیری مشارکتی عبارت از آموزشی است با استفاده از گروههای کوچک به گونه ای که دانش آموزان با یکدیگر کار نموده تا یادگیری خود و هر کدام از اعضای گروه را به حداکثر برسانند . (هارتمن، ۲۰۰۲ ، ترجمه قلتاش ، ۱۳۸۳).

روش جیگ ساو که از روش های ویژه یادگیری مشارکتی است، به طور خلاصه به این صورت است که : کلاس درس به گروههای ۴ نفره تقسیم می شود . و در هر گروه هر یک از افراد بخشی از کار یا موضوع را برای مطالعه برعهده می گیرد ، گروههای اولیه ۴ نفره برای تشکیل تیم های تخصصی تقسیم می شوند و سپس گروه متشکل از افراد تخصصی به بحث در فهم و یادگیری مطلب تلاش می نمایند و ماحصل یادگیری را به گروه اولیه ارائه می کنند و از دیگر اعضای گروه اولیه نیز که همین فرایند را دنبال نموده اند مطالبی را یاد می گیرند . (بنت واستوان^X، ۱۹۹۱)

این روش ابتدا به وسیله آرونسن و همکاران در سال ۱۹۷۸ میلادی طراحی شد. روش جیگ ساو یکی از ویژگی‌های برجسته را نسبت به سایر روش‌های ویژه یادگیری مشارکتی دارد که در آن افراد، تیم‌های ویژه و تخصصی پیرامون آن قسمت از بحث یا موضوعی که انتخاب کرده‌اند، تشکیل می‌دهند و این امر فرصت ویژه‌ای برای تمرین مهارت مسئولیت‌پذیری و سایر مهارت‌های اجتماعی است. (آرنسون، ۲۰۰۰).

براین اساس روش جیگ ساو یک متد ویژه مشارکتی است که نزدیک به سه دهه پیشینه موفقیت و سودمندی را در ابعاد مختلف تربیت به همراه دارد و توانسته است در کاهش تضادها و نابرابری‌های اجتماعی و نژادی، ایجاد جو مثبت و پویای یادگیری، نقش ارزنده‌ای را ایفا نماید. (رابرت، ۲۰۰۷).

متأسفانه در ایران شواهد پژوهشی از کاربرد روش ویژه جیگ ساو یافته نشد و بر این اساس پژوهش حاضر می‌تواند بایی تازه از پژوهش را در عرصه یادگیری مشارکتی در حوزه مورد پژوهش باز نماید.

مهارت‌های اجتماعی نیز بر حسب اینکه چه مؤلفه‌هایی را در بر می‌گیرد تعاریف متعددی از آن صورت پذیرفته است، برای نمونه سانتوس و آلسوب (۱۹۹۱) مهارت‌های اجتماعی را عبارت میدانند از رفتارهای عینی و قابل تعریف و مشخص که در موقعیتهای اجتماعی پیامدهای مثبتی را به دنبال دارند. (به نقل کرامتی، ۱۳۸۲).

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی یا شبه تجربی است، زیرا در این تحقیق امکان کنترل یا دستکاری کامل متغیر یا متغیرها وجود نداشته است. جامعه آماری در این پژوهش دانش‌آموزان پسر پایه دوم راهنمایی کوه سبز در سال ۸۷- ۸۶ بوده است در این سال کل دانش‌آموزان پسر پایه دوم راهنمایی ۴۰ نفر بوده‌اند که در دو کلاس جداگانه مشغول به تحصیل بوده‌اند.

در این پژوهش کل جامعه آماری به عنوان نمونه لحاظ گردید که از دو کلاس با شیوه تصادفی ساده یکی از گروهها (کلاس‌ها) به عنوان گروه گواه انتخاب شد و کلاس دیگر به عنوان گروه آزمایشی لحاظ شد که در گروه آمایش روش جیگ ساو اجرا شد و در گروه گواه روش سنتی یادگیری یعنی سخنرانی اجرا شد.

در این پژوهش حدود یازده مولفه از مهمترین مولفه های مهارت های اجتماعی نظیر احترام گذاشتن به دیگران ، همکاری ، انجام وظیفه ، انجام کار در برابر دیگران ، دوست یابی ، سؤال کردن ، گوش دادن مسئولیت پذیری ، رعایت مقررات ، پذیرفتن جواب نه از دیگران و دادن جواب نه به دیگران ، شرکت در فعالیتهای گروهی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت.

هدف کلی:

- مطالعه و بررسی تأثیر روش تدریس جیگ ساو بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان پسر دوم راهنمایی کوه سبز.

هدف ویژه :

- تعیین تاثیر روش جیگ ساو بر هریک از مولفه های مهارت های اجتماعی.

فرضیه اصلی پژوهش:

روش جیگ ساو بر رشد مهارت های اجتماعی نظیر احترام گذاشتن به دیگران ، همکاری ، انجام وظیفه ؛ انجام کار در برابر دیگران ، دوست یابی ، سؤال کردن ، گوش دادن ، مسئولیت پذیری ، رعایت مقررات ، پذیرش جواب نه از دیگران و دادن جواب نه به دیگران ، شرکت در فعالیتهای گروهی دانش آموزان پسر دوم راهنمایی تأثیر دارد . در این تحقیق ابزار اساسی؛ آزمون رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان پسر پایه دوم راهنمایی است . این آزمون از ۴۰ سؤال چند گزینه ای (بلی ، گاهی اوقات ، خیر) تشکیل شده است . این آزمون قبل و بعد از اجرای روش یادگیری مشارکتی (جیگ ساو) اجرا شد و میزان رشد مهارتهای اجتماعی دانش آموزان را سنجید . آزمون رشد مهارت های اجتماعی که در این پژوهش به کار گرفته شد توسط کرامتی تهیه و تنظیم شده است . این آزمون توسط ۱۵ نفر از اساتید روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه های مشهد تأیید شده و صورت نهایی آن که در این پژوهش به کار گرفته شده با ضریب پایایی ۸۹/۵ صدم تایید شده است .

این آزمون برای سنجش مهارت های اجتماعی دانش آموزان سال های آخر کودکی و اوایل نوجوانی تهیه شده است. آنچنان که مبانی مطالعه تهیه این ابزار گویاست فقط مختص به پایه پنجم نمی باشد. یعنی پایه های چهارم، پنجم ابتدایی، اول و دوم راهنمایی و حتی سوم راهنمایی را نیز می توان با آن مورد آزمون قرار داد.

این آزمون توسط محقق در یکی از پایه های دوم راهنمایی نزدیک به حوزه تحقیق بر روی یک نمونه ۴۰ نفر از دانش آموزان پایه دوم راهنمایی بخش کامفیروز از توابع مرودشت اجرا گردید و با روش الفای کرنباخ ضریب پایایی ۸۳ صدم بدست آمد.

توصیف و تحلیل یافته ها

برای بررسی چگونگی تفاوت بین گروه آزمایش و گواه قبل از اجرای متغیر مستقل از آزمون t گروههای مستقل استفاده شد که نتیجه آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۱؛ بررسی تفاوت بین گروه آزمایش و کنترل در پیش آزمون

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	درجه آزادی	سطح معناداری
آزمایش	۲۰	۱۳/۷۳	۲/۰۲	.۳۴۱	۳۸	.۷۳۵
کنترل	۲۰	۱۳/۵۵	۱/۳۹			

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود مقدار t برابر (۰/۳۴۱) می باشد که این مقدار با درجه آزادی ۳۸ در سطح

۰/۷۳۵ معنادار گردیده است و از آنجا که سطح قابل قبول معناداری مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین نتیجه می -

گیریم که تفاوت معناداری بین میزان مهارت های اجتماعی گروه آزمایش و کنترل در پیش آزمون وجود ندارد.

به منظور بررسی چگونگی تفاوت بین گروه آزمایش و گواه بعد از اجرای روش جیگ ساو از آزمون t گروههای

مستقل استفاده شده که نتیجه آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۲؛ بررسی تفاوت بین میزان رشد مهارت های اجتماعی گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون:

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	درجه آزادی	سطح معناداری
آزمایش	۲۰	۱۶/۶۶	۱/۱۲	۳/۹۱۱	۳۸	۰/۰۰۰
کنترل	۲۰	۱۵/۵۲	۰/۶۵			

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود مقدار t برابر (۳/۹۱۱) می‌باشد که این مقدار با درجه آزادی ۳۸ در سطح (۰/۰۰۰) معنادار گردیده است و از آنجا که سطح قابل قبول معناداری مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین نتیجه می‌گیریم که تفاوت معناداری بین گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون وجود دارد و همانطور که می‌بینیم میانگین گروه آزمایش بیش از گروه کنترل است و این نشان دهنده این است که بکارگیری شیوه تدریس جیگ ساو تأثیر مثبت به روی بهبود مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دارد.

فرضیه اصلی؛ روش جیگ ساو بر رشد مهارت‌های اجتماعی نظیر احترام گذاشتن به دیگران، همکاری، انجام وظیفه؛ انجام کار در برابر دیگران، دوست‌یابی، سؤال کردن، گوش دادن، مسئولیت‌پذیری، رعایت مقررات، پذیرش جواب نه از دیگران و دادن جواب نه به دیگران، شرکت در فعالیتهای گروهی دانش‌آموزان پسر دوم راهنمایی تأثیر دارد.

. به منظور بررسی این فرضیه از آزمون t گروه‌های وابسته استفاده شده که نتیجه آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۴-۳ (بررسی تفاوت بین نمرات مهارت‌های اجتماعی گروه آزمایش در پیش آزمون و پس آزمون)

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	درجه آزادی	سطح معناداری
پیش آزمون	۲۰	۱۳/۷۳	۲/۰۲	۰۶/۷۵	۱۹	۰/۰۰۰
پس آزمون	۲۰	۱۶/۶۶	۱/۱۲			

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود مقدار t برابر (۰۶/۷۵) می‌باشد که این مقدار با درجه آزادی ۱۹ در سطح (۰/۰۰۰) معنادار گردیده است و از آنجا که سطح قابل قبول معناداری مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین نتیجه می‌گیریم که تفاوت معناداری بین نمرات پیش آزمون و پس آزمون وجود دارد و همانطور که می‌بینیم میانگین گروه آزمایش در پس آزمون بیش از پیش آزمون می‌باشد و این نشان دهنده این است که بکارگیری شیوه تدریس جیگ ساو تأثیر مثبت بر روی رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دارد.

جمع‌بندی و نتیجه گیری

این پژوهش به مدت حدود ۶ هفته یعنی ۶ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای در درس علوم اجتماعی پایه دوم راهنمایی به طول انجامید. یافته‌های پژوهش حاکی از تأیید فرض اساسی تحقیق و افزایش میانگین نمره مهارت‌های اجتماعی پسران گروه آزمایش پس از اجرای روش جیک‌ساو است. در بررسی مؤلفه‌های مورد تحقیق در این پژوهش یافته‌ها حاکی از تأثیر قابل ملاحظه روش جیک‌ساو بر مؤلفه‌هایی چون احترام گذاشتن بر دیگران، همکاری، رعایت مقررات، انجام کار در برابر دیگران، دوست‌یابی، سؤال کردن، مسئولیت‌پذیری، شرکت در فعالیتهای گروهی در گروه آزمایش می‌باشد. اما بر مؤلفه‌های وظیفه‌مداری، گوش دادن به دیگران، جواب نه دادن به دیگران و پذیرش جواب نه از دیگران، تأثیر معناداری مشاهده نگردیده است.

البته رشد همه جانبه مهارت‌های اجتماعی می‌تواند متأثر از متغیرهای فراوانی باشد و رشد همه جانبه این متغیرها مستلزم همکاری عوامل درون سازمان آموزشی و عوامل برون سازمان آموزش می‌باشد.

نتایج حاصل شده از این پژوهش با نتایج تحقیقات قلتاش (۱۳۸۳) در فرضیه کلی همخوان می‌باشد و در فرضیه‌های ویژه یعنی بررسی تأثیر یادگیری مشارکتی بر مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی مغایرت دارد. به عبارتی در پژوهش قلتاش تنها یکی از مؤلفه‌ها به نام شرکت در فعالیتهای گروهی مورد تأیید قرار گرفته و تأثیر یادگیری مشارکتی بر رشد سایر مؤلفه‌ها مورد تأیید قرار نگرفته بود. یکی از دلایل تأثیر قابل ملاحظه شیوه یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت‌های اجتماعی در مقایسه با پژوهش قلتاش (۱۳۸۳) احتمالاً آن است که در این پژوهش از متد ویژه جیک‌ساو استفاده شده است که در آن بر پویایی و فعالیت دانش‌آموز، تعامل با سایر گروهها و گروه اولیه بیشتر است و این فعالیت و تعامل بیشتر بر بهبود مهارت‌های اجتماعی اثرگذار شده است. از طرف دیگر پژوهش قلتاش در پایه پنجم ابتدایی پسران انجام شده که از لحاظ سنی و ویژگیهای رشدی با بچه‌های پایه دوم متفاوتند. علاوه بر این نتایج این پژوهش با تحقیقات کرامتی (۱۳۸۱) نظرگاههای جوینس و همکاران (۱۳۸۰) کارتلج و میلیبرن (۱۳۷۵)، الیزابت کوهن همخوان می‌باشد. تحقیقی که تأثیر منفی اجرای روش جیک‌ساو را بیان نماید مشاهده نشد.

به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود:

- با مطالعه هرچه بیشتر در زمینه‌ها و جنبه‌های مختلف این رویکرد (مشارکتی) به بررسی تأثیر آن بر سایر جنبه‌های شخصیت دانش‌آموزان مبادرت ورزند .

- در تحقیقات بعدی مؤلفه‌های دیگری از مهارت‌های اجتماعی رابه عنوان فرض‌های ویژه خود لحاظ نموده و به بررسی و مطالعه آنها بپردازد

منابع و مأخذ:

- جویس بروس و همکاران. (۱۳۸۰). **الگوهای تدریس ۲۰۰۰** (ترجمه بهرنگی ، محمد رضا). تهران: کمال تربیت .
- قلتاش، عباس، (۱۳۸۳). تأثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر پایه پنجم شهرک‌های . **پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده.** دانشگاه تربیت معلم تهران.
- کارتلیج و میلبرن، (۱۳۷۵)، **آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان**، (ترجمه، نظری نژاد)، نشر: آستان قدس رضوی .
- کرامتی، محمدرضا، (۱۳۸۱)، **مطالعه تأثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت‌های اجتماعی در پیشرفت تحصیلی ریاضی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهر مشهد، پایان نامه دکترا، دانشگاه تربیت معلم تهران .**

- Angela.S.(1999). Cooperative strategies. University of Iowa.

س‌دوک - طخ‌ش‌غ، رلق‌ش‌ع‌س‌درگ رس‌گ زغ ن‌ر‌ش‌م‌ق‌ر‌م: طخ‌غ‌ف‌ک‌ک‌خ‌ط‌د ن‌خ‌ک‌ژ‌ش، (۲۰۰۰). !، ع‌غ‌ک‌ع‌غ‌ف» -
 و، ع‌خ‌ف‌ط‌غ‌د چ‌ل‌ف ر‌ژ‌خ، ض‌ف‌غ‌ن‌گ‌ر‌ع و‌ژ‌غ‌ط‌غ
 گ‌د‌خ‌ف‌گ‌ک‌ع، ز‌ع‌ش‌ع‌ف‌خ‌ر‌ط ر‌م‌ش‌گ‌خ‌ف‌ر‌ف‌غ‌غ]، (۱۹۹۱).، ع‌س‌خ‌م‌ر‌گ، [، ف‌ر‌ک‌ش‌ر‌س‌ط‌ع /، [، گ‌ر‌ع‌ر‌-
 غ‌ش‌ف‌خ‌گ‌ع، ر‌ع‌ش‌ط‌ع‌غ ک‌ر‌ش‌ژ‌ر‌گ‌خ‌ف‌گ ط‌خ‌ع‌غ‌ش

- Hartman .(2002) .Define and describe cooperative Learning . center of cooperative learning .

- Johnson, David, d Roger .(2000) .T.Johnson .cooperative Learning methods: A meta analysis . university of minesotamay .
- Robert,S.(2007). The essential elements of cooperative learning in classroom. ERIC Digest.Education Bloomington IN.